

СУЧАСНІ ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

В статті подані результати дослідження направлені на вирішення питань ставлення суспільства до сучасних екологічних проблем забруднення навколишнього середовища, сортування сміття. Запропоновано рекомендації щодо вирішення проблеми. Врахована думка студентів.

Ключові слова: навколишнє середовище, забруднення навколишнього середовища, екологічні проблеми, сортування сміття, інвайронментальна соціологія.

Abstract

The article presents the results of the research aimed at solving the issues of society's attitude to modern environmental problems. Recommendations for resolving the issue are provided. Considered opinion of students.

Keywords: ecology, environment, environmental problems, pollution.

Вступ

Сутність досліджуваної проблеми.

Серед глобальних проблем людства на початку XXI-го століття на перше місце виходять глобальні екологічні проблеми.

Сучасна екологічна ситуація на планеті Земля характеризується, майже повсюдно, різким погіршенням якості навколишнього середовища. Те, що людина зробила з навколишньою природою, по своїх масштабах катастрофічно. Забруднена атмосфера, гідросфера, знищені мільйони гектарів родючих ґрунтів, отрутохімікатами і радіоактивними відходами забруднена планета, величезних розмірів досягло обезліснення і опустелювання – руйнується біосфера. Великий ризик самознищення людства в результаті власної діяльності.

Із розвитком цивілізації та науково-технічного прогресу, бурхливим зростанням кількості населення на Землі, обсягів виробництва та його відходів проблеми стосунків між природою та суспільством дедалі загострюються. Страшною дійсністю стали голод, отруєні річки та моря, задушливе шкідливе повітря у великих промислових центрах, загублені ліси, сотні зниклих видів тварин і рослин, загроза кліматичних аномалій, ерозія та майже повне виснаження ґрунтів у аграрних районах[1].

Актуальність даної проблеми в сьогоденні.

Зростаючий рівень забруднення довкілля, ріст стихійних лих і техногенних катастроф, виснаження природних ресурсів є факторами ризику для життя і здоров'я людини та, як наслідок, дестабілізації соціальних структур і зв'язків. Фактори доступу до природних ресурсів та можливість експлуатації навколишнього середовища зумовлюють відмінності в умовах життєдіяльності різних соціальних груп, опосередковано впливають, таким чином на соціальну діяльність і соціальні відносини у суспільстві[2].

Неефективні в екологічному відношенні політика держави та система виробництва у поєднанні з нерозвиненістю інших соціальних інститутів та економічними труднощами сприяють поступовій девальвації екологічних цінностей – зниженню у свідомості громадян реальної вартості ресурсів природного середовища. Всі ці явища – недоліки механізмів нормативно-правового й економічного регулювання, низький рівень екологічної свідомості та екологічної культури населення, недостатня поінформованість громадян про стан довкілля, їх необізнаність з власними екологічними правами, а також загальна стурбованість населення станом навколишнього середовища підтверджують існування в сучасному українському суспільстві проблемної ситуації та її актуальність[3].

Результати попередніх КСД

Дослідження провели Фонд «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва та соціологічна служба Центру Разумкова з 22 по 27 липня 2017 року. Було опитано 2011 респондентів віком від 18 років у всіх регіонах України, за винятком АР Крим і окупованих територій Донецької та Луганської областей. Теоретична похибка вибірки не перевищує 2,3%.

Серед найгостріших екологічних проблем як на регіональному, так і на державному рівні, населення України визначає проблеми засмічення природи побутовими відходами (59%), проблему забруднення атмосфери шкідливими викидами (44%) та проблему неякісної води (42%). Відчутно менший сегмент населення стурбований сьогодні наслідками Чорнобильської аварії (32%), проблемою знищення лісів та резонансною в глобальному вимірі проблемою зміни клімату (29% та 28% відповідно).

Більша частина населення України не розглядає екологічну складову як невід'ємну компоненту поняття «сталого розвитку» суспільства. Натомість, громадяни розуміють «сталий розвиток» переважно як результат зростання економіки або внутрішнього валового продукту (ВВП) (52%), тоді як «врівноваження інтересів економіки, екології та суспільства» в контексті розуміння поняття «сталого розвитку» відзначають лише 27% опитаних громадян.

Результати проведеного опитування засвідчили катастрофічно низький рівень залучення громадян до екологічних ініціатив. Так, активними учасниками екологічного руху визнали себе лише 1% населення України. Натомість відсутність будь-якого досвіду участі в таких рухах чи ініціативах визнали 89,7% опитаних громадян України.

Позитивним сигналом є готовність населення України вживати деяких заходів в своєму побутовому, повсякденному житті та, зокрема, в сільськогосподарській діяльності, що можуть позитивно впливати на екологічну ситуацію чи бодай обмежувати негативний вплив на неї. Так, наприклад, економно використовувати світло, воду та електроприлади готові 73% опитаних. Близько половини від усіх респондентів також висловили готовність купувати енергоощадну техніку (46%) та утеплювати будинок або квартиру (51%), 41% готові для покращення екологічної ситуації сортувати побутові відходи[4].

Визначення проблемної ситуації.

Таким чином, існує проблемна ситуація, яка полягає у протиріччі між потребою вирішення великої кількості екологічних проблем та швидкістю їх поширення і небажанням великої частини людей приєднуватись до допомоги навколишньому середовищу.

Об'єктом даного соціологічного дослідження є студенти 1 курсу потоку ФМІБ Вінницького національного технічного університету. Об'єкт складається з 62 осіб, серед яких 42 особи (67,7%) чоловічої та 20

(32,3%) – жіночої статі віком від 16 до 19 років.

Предметом даного соціологічного дослідження є ставлення молоді, в даному випадку студентів, до сучасних екологічних проблем.

Метою даного соціологічного дослідження є з'ясувати як ставляться студенти до сучасних екологічних проблем та на основі отриманих результатів розробити практичні рекомендації щодо можливих шляхів вирішення цих проблем.

Результати дослідження

В ході даного соціологічного дослідження було опитано 30 осіб. Серед них 20 осіб (67,7%) - представники чоловічої статі і 10 (32,3%) - представниці жіночої статі. Середній вік респондентів 17,2 роки.

В ході даного соціологічного дослідження були отримані такі результати:

У питанні «Наскільки сучасні екологічні проблеми актуальні для вас на даний момент?» був отриманий рівень актуальності, що становить 3,8 за 5-бальною шкалою. Це означає, що рівень актуальності є вищим середнього, тобто ці проблеми є актуальними, але не дуже.

На питання «Наскільки добре ви розумієте, що таке сучасні екологічні проблеми і в чому вони полягають?» 17 осіб (56,7%) відповіли, що знають загальні положення, 12 осіб (40%) повністю розуміють всю суть питання, і лише 1 особа (3,3%) відповіла, що не має уявлення про суть питання. Це свідчить про те, що переважна більшість опитаних орієнтуються або обізнані в цьому питанні.

На питання «Чи цікавитеся ви станом навколишнього середовища?» переважна більшість (18 осіб – 60%) відповіли, що цікавляться іноді, 9 осіб (30%) відповіли, що часто цікавляться цим питанням і 3 особи (10%) – не цікавляться зовсім. З цього отримуємо, що більшість цікавляться станом планети.

У питанні «Наскільки для вас важливий стан планети в майбутньому?» було отримане середнє значення 4,3 за 5-бальною шкалою. Оскільки цей показник вищий середнього, то це означає, що людям важливий стан планети в майбутньому.

На питання «Чи готові ви змінювати щось в своєму житті, якщо це покращить стан навколишнього середовища?» 13 опитаних (43,3%) відповіли, що готові частково, 10 (33,4%) відповіли, що готові

повністю, 6 (20%) не можуть сказати готові чи ні і лише 1 опитаний (3,3%) відповів, що зовсім не готовий. Це свідчить про те, що людей турбує стан нашої планети в майбутньому і більшість готова робити щось для його покращення.

На питання «Чи цікавитеся ви способами покращення стану навколишнього середовища та вирішення екологічних проблем?» були отримані такі результати: іноді цікавляться 18 опитаних (60%), цікавляться часто 7 опитаних (23,3%) і не цікавляться зовсім 5 осіб (16,7%). Це означає, що багато хто цікавиться тим, як можна покращити стан навколишнього середовища.

У питанні «Як сильно, на вашу думку, забруднена планета?» було отримане середнє значення 4,1 за 5-бальною шкалою. Це свідчить про те, що більшість вважає, що наша планета забруднена досить сильно.

На питання «Чи робите ви щось для допомоги навколишньому середовищу та планеті?» відповідь «так» дали 12 опитаних (40%), «іноді» - 16 опитаних (53,3%) і лише 2 опитаних дали відповідь «ні». Це означає, що люди не лише цікавляться способами покращення стану навколишнього середовища і готові змінювати щось в житті, а й вже допомагають планеті на практиці.

На питання «Чи погодились би ви взяти участь у прибиранні бережжя річки чи лісопарку?» 12 опитаних (40%) відповіли, що повністю готові, 9 опитаних (30%) відповіли, що готові частково, 4 (13,3%) не можуть сказати готові чи ні, 3 (10%) частково не готові і 2 (6,7%) зовсім не готові. Такі відповіді свідчать про те, що переважна більшість опитаних готова на практиці допомагати навколишньому середовищу.

При порівнянні відповідей осіб чоловічої та жіночої статі були отримані такі результати: половина осіб жіночої статі (5 осіб) повністю готові змінювати щось в своєму житті для покращення стану навколишнього середовища, 3 особи (30%) готові частково і 2 особи не можуть сказати готові чи ні, натомість половина осіб чоловічої статі (10 осіб) готові частково, 5 осіб (25%) готові повністю, 4 особи (20%) не можуть сказати готові чи ні і 1 опитаний (5%) не готовий зовсім. Це свідчить про те, що жінки більше готові допомагати планеті, а чоловіки готові, але в меншій мірі.

Висновки

Отже, гіпотеза дослідження, яка полягала в тому, що більша частина респондентів мало обізнані та мало цікавляться даною проблемою, не беруть участі у вирішенні екологічних проблем, проте задумуються над теперішнім та майбутнім станом навколишнього середовища, була спростована, оскільки більшість респондентів досить добре орієнтуються в даній проблемі та намагаються допомагати навколишньому середовищу і планеті в цілому.

В ході соціологічного дослідження його мета була виконана. Вона полягала в тому, щоб з'ясувати як ставляться студенти до сучасних екологічних проблем. Для вирішення багатьох екологічних проблем варто застосовувати нові екологічні технології в різних галузях, сортувати сміття та будувати сміттєпереробні заводи, зменшити вирубування лісів, створювати заповідники для збереження рідкісних видів тварин, перейти до альтернативної електроенергетики. Найважливіше, що потрібно для вирішення екологічних проблем, - це бажання людей, терпіння, розуміння важливості цього для довкілля і в першу чергу для себе, час, оскільки така кількість екологічних проблем потребує досить великого проміжку часу та дуже багато зусиль.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Основні екологічні проблеми людства, їх глобальний характер та суть. [Електронний ресурс] // Університет "КРОК". – 2011. – Режим доступу до ресурсу: <https://osvita.ua/vnz/reports/bjd/23700/>.
2. СТРУКТУРА І ДИНАМІКА СТАВЛЕННЯ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ ДО ЕКОЛОГІЧНИХ ПРОБЛЕМ [Електронний ресурс] // – Інститут соціології НАН України. – 2004. – Режим доступу до ресурсу: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=ARD&P21DBN=ARD&Z21ID=&Image_file_name=DOC/2004/04pvmuep.zip&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=.

3. СУЧАСНІ ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ УКРАЇНИ [Електронний ресурс] // Шевцова Я.Ю., Саприкіна Г.А., Ізмайлова Д.І. – 2010. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.sworld.com.ua/index.php/uk/biology-411/ecology-and-biotechnology-411/11514-411-0691>.
4. Ставлення населення до питань екології [Електронний ресурс] // Фонд «Демократичні ініціативи» ім. Ілька Кучеріва. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <https://dif.org.ua/article/stavlennya-naselennya-do-pitan-ekologii>.
5. Слободянюк А. В. Сучасні екологічні проблеми [Електронний ресурс] / А. В. Слободянюк, Т. В. Лесько // Матеріали XLVII науково-технічної конференції підрозділів ВНТУ, Вінниця, 14-23 березня 2018 р. – Електрон. текст. дані. – 2018. – Режим доступу: <https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/all-hum/all-hum-2018/paper/view/4634>.
6. Слободянюк А. В. Забруднення навколишнього середовища [Електронний ресурс] / А. В. Слободянюк, І. Р. Зубар // Матеріали XLV Науково-технічної конференції ВНТУ, Вінниця, 23-24 березня 2016 р. - Електрон. текст. дані. - 2016. - Режим доступу : <http://conferences.vntu.edu.ua/index.php/all-hum/all-hum-2016/paper/view/494>.
7. Подолянчук К. В. Ставлення студентів до сортування сміття [Електронний ресурс] / К. В. Подолянчук, А. В. Слободянюк // Матеріали XLVII науково-технічної конференції підрозділів ВНТУ, Вінниця, 14-23 березня 2018 р. – Електрон. текст. дані. – 2018. – Режим доступу: <https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/all-hum/all-hum-2018/paper/view/4310>.

Юрченко Марина Дмитрівна — студентка групи П-19б, факультет менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: yurchenkomarina4@gmail.com;

Науковий керівник: **Слободянюк Анатолій Володимирович** — кандидат соціологічних наук, доцент кафедри суспільно-політичних наук, науковий керівник лабораторії соціологічних досліджень Вінницького національного технічного університету.

Marina Yurchenko - P-19b student, Faculty of Management and Information Security, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, email : yurchenkomarina4@gmail.com;

Supervisor: **Slobodyanyuk Anatoly V**— PhD in Sociology, assistant professor of social and political sciences, scientific director of the laboratory of sociological researches Vinnitsa National Technical University.